

КОБА Марія Миколаївна

*доцент кафедри правового забезпечення
та правоохоронної діяльності Київського
інституту Національної гвардії України
доктор філософії в галузі права, доцент*

СПЕЦИФІКА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ РОБОТИ В ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Профілактична робота в Збройних Силах України є невід'ємною складовою забезпечення як бойової готовності військових формувань, так і захисту здоров'я та психологічної стійкості військовослужбовців. Військова служба пов'язана з високим рівнем стресу, фізичними та психологічними навантаженнями, що потребує спеціальних превентивних заходів для запобігання негативних наслідків. Важливість профілактичної роботи особливо зросла в умовах російсько-української війни і ставить перед Збройними Силами нові виклики щодо забезпечення ефективної підтримки та допомоги військовослужбовцям.

Актуальність профілактичної роботи в Збройних Силах України визначається тим, що сучасні військові конфлікти вимагають не тільки високого рівня бойової підготовки, але й комплексної підтримки військовослужбовців, спрямованої на збереження їхнього фізичного та психічного здоров'я. Профілактика в цьому контексті набуває особливого значення, оскільки своєчасне виявлення й усунення потенційних проблем дозволяє мінімізувати ризики дезадаптації, порушень дисципліни, а також посттравматичних стресових розладів. Важливість профілактичних заходів також підтверджується результатами досліджень сучасних українських науковців, які акцентують на необхідності інституційного підходу до профілактичної діяльності у військовій сфері [1, с. 35; 3, с. 22].

Сучасні наукові підходи акцентують увагу на необхідності превентивних заходів, спрямованих на мінімізацію ризиків психологічного виснаження, порушень дисципліни та дезадаптації військових. Так, О. В. Скрипник зазначає, що ефективна профілактична робота сприяє збереженню психічного здоров'я військовослужбовців та підвищенню їх стійкості до стресів [1, с. 35]. Одним з ключових напрямків профілактики є психологічна робота з військовослужбовцями. В дослідженнях Л. М. Лебедевої підкреслюється, що ефективна профілактика психологічних порушень повинна включати як індивідуальну, так і групову роботу з акцентом на ранню діагностику ознак психологічних відхилень [2, с. 58]. Важливою складовою є навчання військових технікам саморегуляції та адаптації до стресових умов.

Організація профілактичної роботи в Збройних Силах України повинна здійснюватися на всіх рівнях військового управління. На думку Ю. М. Шарикова, необхідно покращувати координацію між командами підрозділів,

психологічною службою та іншими структурами, що займаються питаннями профілактики [4, с. 44]. Зокрема, важливо інтегрувати профілактичні заходи в повсякденну діяльність військових частин.

На законодавчому рівні профілактична робота в Збройних Силах України регулюється низкою нормативних актів, зокрема Законом України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей". Дослідження С. І. Гончаренко показують, що правові механізми профілактичної роботи повинні бути доповнені спеціалізованими програмами, орієнтованими на специфічні умови військової служби [3, с. 22].

Важливо враховувати міжнародний досвід профілактичної роботи у збройних силах інших країн. Наприклад, у Збройних Силах США особливий акцент робиться на профілактиці посттравматичного стресового розладу (PTSD). Науковці О. М. Соколова і Н. П. Ковальова звертають увагу на важливість впровадження аналогічних програм в Україні, адаптованих до українських реалій [5, с. 67].

Впровадження сучасних інформаційних технологій дозволяє підвищити ефективність профілактичної роботи. Дослідження М. І. Іващенко показують, що використання дистанційних технологій для психологічної підтримки та профілактики є важливим інструментом у сучасних умовах [6, с. 50]. Особливо це стосується військових, що знаходяться на передовій або у віддалених гарнізонах.

Профілактична робота в Збройних Силах України є критично важливим напрямом забезпечення стійкості військовослужбовців як до бойових, так і до мирних стресових ситуацій. Вона вимагає комплексного підходу, що включає психологічну підготовку, правову регламентацію, а також сучасні інформаційні та організаційні заходи. Врахування міжнародного досвіду та впровадження інноваційних технологій також є важливими факторами підвищення ефективності профілактичної роботи. Це дозволить мінімізувати ризики дезадаптації та забезпечити більш надійний соціально-психологічний захист військовослужбовців в умовах сучасних викликів.

Список використаних джерел:

1. Скрипник О. В. Психологічна профілактика у військових формуваннях: проблеми та перспективи // Військова психологія. – 2022. – № 3. – С. 32-37.
2. Лебедева Л. М. Психологічна допомога військовослужбовцям в умовах бойових дій // Соціальна психологія. – 2021. – Т. 19, № 2. – С. 57-60.
3. Гончаренко С. І. Правові аспекти профілактичної роботи в Збройних Силах України // Вісник правових наук. – 2020. – № 4. – С. 20-24.
4. Шариков Ю. М. Організація профілактичної роботи у військових частинах: сучасний стан та перспективи // Військове управління. – 2019. – № 2. – С. 42-46.

5. Соколова О. М., Ковальова Н. П. Міжнародний досвід профілактики посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців // Міжнародне право. – 2022. – Т. 10, № 1. – С. 65-68.